

Аналізуються різноманітні функції культури – пізнавальна, розвивальна, комунікативна, підготовки людини до життя та праці, організаційна тощо; незважаючи на розмаїття функцій, освіта постає як єдина поліфункціональна система; її функції органічно пов'язані між собою; ефективність системи освіти полягає у забезпеченні єдності всіх компонентів, суб'єктів і функцій. Соціальні функції освіти розглядаються у широкому розумінні як категорія, що відбиває зміст діяльності окремих елементів соціальної системи в цілому і взаємодію їх з освітою. Освіта повинна забезпечувати не стільки отримання певного фаху, скільки забезпечити задоволення потреб користувачів освітніх послуг бути: здатними приймати раціональні, компетентні рішення в будь-якій сфері діяльності; продуктивними працівниками на будь-якому робочому місці; генераторами нових ідей у своїй галузі діяльності; активними, відповідальними громадянами власної держави, активними учасниками світових економічних, соціальних та політичних процесів.

Ключові слова: людина, освіта, культура, відповідальність, виховання.

Як зазначають учені та педагоги, освіта представляє собою багатофункціональну систему. Звичайно, її основним покликанням є підготовка людини до самостійного життя та праці на основі набуття необхідних знань та формування відповідних компетенцій. Ця функція є основною й незаперечною. Однак поряд з нею освіта виконує ряд інших функцій. Серед них виокремлюються: а) соціальна функція; б) пізнавальна функція; в) комунікативна функція; г) функція психологічної підтримки особистості та ін. Зупинимося на їх розгляді більш детально.

Соціальні функції освіти розглядаються у широкому розумінні як категорія, що відбиває зміст діяльності окремих елементів соціальної системи в цілому і взаємодію їх з освітою. У цьому випадку до числа основних соціальних функцій освіти як соціального інституту належать: соціально-економічні, пов'язані з формуванням і розвитком інтелектуального і наукового, технічного і кадрового потенціалу суспільства; соціально-політичні, пов'язані із забезпеченням безпеки суспільства, соціального контролю, соціальної мобільності, стійкого розвитку суспільства, його відносин щодо загальноцивілізаційних процесів; соціокультурні (культуротворчі), що дозволяють розвивати, зберігати і транслювати духовну спадщину, формувати особистість (Astakhova 2000) [1].

До вищезазначених функцій системи освіти слід додати й таку, як науково-дослідна. Творення нового знання постійно відбувалося в структурі освітньої системи, оскільки певна частина вчителів і викладачів завжди цим займалася. Свідома орієнтація на продукування нового наукового знання постала в Стародавній Греції з виникненням прототипів майбутніх вищих навчальних закладів. Академії Платона, Ліцею Аристотеля, Піфагорійського союзу. Тривалий час ця функція була другорядною, побічною для системи освіти. До XIX ст. тут у кращому разі розвивалися гуманістичні та схоластичні науки. Природничо-наукове знання розвивалося не тільки поза системою освіти, а часто і поза межами офіційної науки. Інституційного оформлення науково-дослідна функція набула в епоху промислового перевороту наприкінці XVIII – на початку XIX століття. Саме в цей час були розпочаті інтенсивні дослідження в галузі природничих наук і практика формулювання соціальних замовлень системі освіти. При вищих навчальних закладах створювались дослідницькі лабораторії, науково-дослідні центри. Уже наприкінці XIX століття в обов'язки викладацького складу вишів увійшло одночасне виконання двох ролей: дослідника і педагога. В сучасних умовах виконання функцій освітою набуває специфічних рис. Зокрема, особливістю функціонування інституту освіти стає його зближення з наукою. Освіта і наука виконують функції розвитку одне одного. Саме органічний зв'язок між цими двома соціальними інститутами є запорукою подальшого удосконалення як системи освіти, так і наукової сфери. Зараз вищі навчальні заклади стають найзручнішим місцем проведення фундаментальних, а згодом і

прикладних досліджень. Саме поєднання науки, освіти та виробництва є базисом економіки, що заснована на знаннях.

У ХХ ст. освіта як соціальний інститут асоціювалась в науковій і суспільній свідомості переважно з економічною функцією. Завдання освіти зводилося в основному до підготовки фахівців для різних галузей господарства, соціокультурними і іншими функціями м'яко кажучи нехтували. В адміністративно-командній системі вища освіта, перш за все, виконувала функцію підготовки спеціалістів та професійної соціалізації. Звідси й зарегламентованість кількісних та структурних показників випуску спеціалістів, що, на нашу думку, вже не в повній мірі відповідає соціальній відповідальності в її сучасному розумінні. Тоді, на думку І. Чигринова, це було виправдано хоча б тим, що єдиним джерелом функціонування освіти були бюджетні кошти, а в частині підвищення кваліфікації та освіти кадрів – відрахування коштів державних підприємств, тобто знов-таки державні кошти. У цих умовах державні органи брали на себе зобов'язання повного розподілу спеціалістів за місцями праці, оскільки держава адміністративно регламентувала і розвиток галузей народного господарства.

Виконуючи цю основну функцію, освіта лише частково сприяла виконанню гуманітарних функцій – певною мірою готувала своїх випускників бути спроможними систематично поповнювати свої знання, хоча практично безмежна зарегламентованість навчальних планів і програм, дозований доступ до інформації стримували ці процеси. Перехід до ринкової економіки змінив механізми державного регулювання всіма сферами життєдіяльності суспільства. Неможливість державних органів адміністративно впливати на всі процеси, що відбуваються в господарстві, призвели до неспроможності забезпечити державний розподіл випускників вищих навчальних закладів. За таких умов освіта почала виконувати дещо інші функції.

У рамках суспільства, що отримало назву інформаційне, освітня система постає головним соціальним інститутом, що змінює істотні зв'язки освіти та суспільства в цілому. Але при цьому зростає особистісна складова суспільного прогресу, а значить, зміні підлягає як форма, так і зміст освітніх процесів, структура взаємодії суб'єктів і головне – функціональне призначення системи (Astakhova 2000) [1].

Освіта повинна забезпечувати не стільки отримання певного фаху, скільки забезпечити задоволення потреб користувачів освітніх послуг бути: здатними приймати раціональні, компетентні рішення в будь-якій сфері діяльності; продуктивними працівниками на будь-якому робочому місці; генераторами нових ідей у своїй галузі діяльності; активними, відповідальними громадянами власної держави, активними учасниками світових економічних, соціальних та політичних процесів.

Тому сьогодні перед освітянським простором постає непросте завдання не тільки констатувати наявність й інших інституціональних функцій освіти, таких як соціально-політична, і особливо соціокультурна, але й чітко визначити механізми реалізації цих функцій, методи фіксації й критерії ефективності виконання цих функцій у даному суспільстві.

Про соціально-політичну функцію освіти заговорили в новому ракурсі досить недавно, і пов'язане це з реалізацією її у сфері забезпечення демократії, доступу громадськості до прийняття рішень. Необхідність корінного реформування системи була усвідомлена в нашій країні в умовах якісного оновлення суспільства. Це оновлення пов'язувалось з усвідомленням того, що без перегляду навчальних програм, зміни форм організації навчального процесу, демократизація суспільства та подолання наслідків тоталітаризму стають проблематичними. Так, з кінця 80-х років ХХ століття у вищій школі стало практикуватись розширення прав вищих навчальних закладів, демократизувалась система управління ними. Дуже активно обговорювались проблеми співвідношення управління творчого потенціалу спеціаліста в значній мірі пов'язувалось із загальним зростанням соціальної активності в управлінні.

Крім того, ряд авторів розглядають соціально-політичну функцію освіти як підґрунтя національної безпеки. Безпекою в широкому розумінні є система умов і факторів, у яких країна і суспільство органічно функціонують і розвиваються за своїми внутрішніми законами, делегуючи управлінню право стимулювати позитивні тенденції і зрушення, а також коректувати негативні відхилення, захищаючи при цьому країну від погроз зовнішнього середовища (Sadovnychyy 1996) [2]. Таким чином, безпека суспільства

визначається сьогодні в загальносвітовій практиці розвитком людських ресурсів як основної детермінанти створення наукового, економічного, соціокультурного потенціалу суспільства, що, у свою чергу, може формуватися тільки в рамках соціального інституту освіти.

Немаловажним у реалізації соціально-політичної функції є також функціональна роль системи освіти у формуванні політичної еліти країни. У більшості розвинених демократичних країн очевидний безпосередній зв'язок між системою здобуття освіти й елітою. З одного боку, система освіти дає людині ті знання і принципи, які вона може використовувати або як член панівного класу, або як представник мас, як активний суб'єкт політичної діяльності, або пасивний спостерігач. Роль освіти в цьому випадку позначається як елемент соціуму, що орієнтує громадян на певні норми й цінності управління, участі та відповідальності (Mukhaileva 1999) [3]. Хоча В. Астахова наголошує, що стратегічний успіх суспільства визначається не тільки формуванням широкого кола науково-технічної, гуманітарної та художньої еліти, а й досягненням високого освітнього цензу та інституціональної професійної підготовки всього населення (Astakhova 2000) [1]. Як підкреслює Л. Хомич, у сучасних умовах важливим є «забезпечення системи громадянського виховання, мета якого – формувати у молоді комплекс громадянських якостей, глибоке розуміння належності до свого народу, держави, внутрішню потребу й готовність відстоювати та захищати її інтереси, реалізувати свій особистісний потенціал на благо зміцнення своєї держави. Тобто, необхідно виховати людину з певним типом соціально зумовленої поведінки, яка характеризується набором прав і обов'язків, поважає і дотримується норм і правил співжиття, прийнятих у даному суспільстві, традицій своїх співвітчизників» (Khomych 2007) [4].

Освіта як соціальний інститут у сучасному суспільстві є також найважливішим джерелом і каналом соціальної мобільності та відіграє значну роль у соціальній диференціації членів суспільства, розподілі індивідів за соціальними прошарками і всередині них. З середини 60-х років XX століття в умовах орієнтації суспільства на масову культуру, а отже, масовість і загальнодоступність освіти, даний соціальний інститут став основним механізмом соціального добору і розподілу індивідів у рамках стратифікаційних структур. Освіта набула статусу найважливішого засобу соціальної мобільності, виступаючи як канал масових переміщень з одних соціальних прошарків в інші. Якщо оцінювати функцію освіти, що диференціює, то треба зазначити, що набирає сили і такі фактори як престиж навчального закладу, його доступність і відповідність якості освіти її ринковій вартості. Процес освіти пов'язаний не тільки з підготовкою індивіда до певного виду діяльності, але й впливає на соціальний статус індивіда, будучи фактором, а не гарантом соціальної мобільності. Освіта має одночасно і практичне, і символічне значення, тому що знання і навички, використані на практиці, показують реальний результат освіти, а формальний результат (у вигляді відповідного документального підтвердження) набуває найчастіше символічного значення. Диплом в тій чи іншій мірі визначає соціальний статус особи, і саме в цьому він віддзеркалює символічний аспект освіти.

Якщо прибічники теорії функціоналізму підкреслюють позитивне значення взаємодії освіти з соціально-класовою структурою, то з точки зору теорії соціального конфлікту ця взаємодія має суспільно-негативний характер. За цією теорією, освіта несе небезпеку конфліктних ситуацій. Її розглядають як втілення різних групових конфліктів, вважають, що вона сприяє експлуатації і пригнобленню груп, які перебувають у несприятливих умовах. У 1971 р. в США з'явилась монографія У. Уллаха з сенсаційною назвою «Суспільство відмовляється від освіти», у якій пропонується відмінити обов'язкове навчання. Автор пропонував школи замінити навчальними закладами, де предмети будуть вивчатись відповідно до бажань учнів. Крім того, він закликав заборонити роботодавцям з'ясовувати, яку освіту мають його потенційні працівники. Оцінюючи тих, хто працює на нього, роботодавець має зважати на здібності, а не на колишні досягнення у школі. Представники теорії соціального конфлікту активно виступають проти системи селективного навчання з очевидним, як вони підкреслюють, соціал-дарвіністським ухилом.

Твердження про те, що сучасне навчання сприяє посиленню економічної, класової нерівності підтримують також неомарксистичні. Так, марксистські структуристи Л. Альтюсер

та П. Бурд'є стверджують, що система освіти в значній мірі визначається потребами капіталістичної економічної системи. Школи являють собою інститути середнього класу, якими керують представники середнього класу (вчителі) і де учням також із середнього класу надається можливість досягти успіху. Незважаючи на протирічну оцінку функції соціальної мобільності освіти, більшість вчених відзначають важливість освіти як – соціокультурного чинника: представники інституціонального та структурно-функціонального підходів вважають її засобом соціалізації та соціального контролю, а прихильники гуманістичної парадигми – підкреслюють її важливість як виховної та світоглядно-формулюючої функції.

Соціокультурна функція освітнього інституту виявляється через розвиток культури і духовності суспільства. Реалізацію її ми пропонуємо розглянути у двох аспектах. Такий підхід пов'язаний по-перше, з тим, що освіта в сучасному суспільстві виступає як самостійна цінність, значення якої в системі цінностей людини хоча і знизилася в останнє десятиліття XX століття, але на шляху до інформаційного суспільства, буде посідати знову одне з провідних місць. По-друге, освіта – один із першоджерельних інститутів розвитку суспільства і людської цивілізації і, виконуючи соціокультурну функцію, виступає в даний час як: провідний механізм соціокультурного наслідування в розвитку суспільства; основа відтворення духовного потенціалу країни і розвитку індивідуальності; родова потреба, форма життя людини в динамічному суспільстві; механізм відтворення науки і культури; база збереження історичної і національно-етнічної самоідентифікації народу; базис сучасної економіки інтелектуально, науково, і освітньо-наповненої; умова історичного здоров'я нації; головний механізм відтворення і розвитку суспільного інтелекту (Khodakov 2000) [5].

У працях вчених, що представляють гуманістичне розуміння освіти (В. Андрущенко, С. Гнатенко, М. Євтух, В. Кремень, Г. Троцько, Г. Шевченко та ін.) наголошується на необхідності використання широких функціональних можливостей вищої школи у збагаченні понять та уявлень студентів про громадянські цінності, естетичному одухотворенні студентської молоді та її ставленні до навколишнього дійсності, формуванні системи громадянських поглядів та переконань. При цьому у науково-педагогічних дослідженнях наголошувалося на тому, що можливості вищої освіти у здійсненні виховання молодих людей є такими, що дозволяють вирішувати широкий спектр питань, пов'язаних з формуванням у молоді свідомості (почуттів, знань, понять, уявлень, поглядів, переконань, ідеалів, позицій, світогляду), а також активності (інтересів, орієнтацій, потреб, діяльності, поведінки, організації повсякденного життя, спілкування, праці, навчання, творчості). У зв'язку з цим нам здається цікавою класифікація функцій освіти (зокрема вищої), що висвітлена В. Бутенко (2010) та включає аксіологічну, психологічну, комунікативну, пізнавальну, організаційну та креативну функції [6].

Однією з функцій освіти є аксіологічна функція. Її сутність полягає у привнесенні в процес виховання молоді світоглядних, політичних, правових, моральних, естетичних, художніх цінностей, які б розкривали сутність і зміст громадянськості особистості, значення її громадянських позицій, поглядів, переконань у повсякденному житті та професійній діяльності. Як зазначають вчені, духовні цінності являють собою витвори людського розуму, духу і творчої діяльності. Вони зафіксовані у реальних здобутках і продуктах науки, літератури, мистецтва, моралі, архітектури, культури тощо (Кремень 2007) [7]. Наголошуючи на необхідності формування системи цінностей особистості, В. Кремень (2007) зазначає, що «утвердження цінностей, які вже віджили свій вік або завершують його, дуже негативно впливає не тільки на сутність особистості, адекватність її історичному часу, а й, безумовно, на життєвий шлях людини і характер суспільства в цілому. Формування неадекватних часові цінностей стриножує людину, викривляє її життєвий шлях і суттєво знижує, а то й взагалі перекреслює самореалізацію» [7].

Серед функцій освіти слід виділити психологічну функцію. Її сутність і значення полягає в тому, щоб цінності, відображені у формі суспільно-політичних програм, правових норм, моральних принципів, художньо-мистецьких творів та естетичних концепцій були освоєні і закріплені на рівні конкретної особистості, стали її власним духовно-моральним надбанням. Як зазначає С. Гончаренко (1997), психологія є наукою про закономірності виникнення, розвиток і форми вияву психіки у людини і тварин, про психічні процеси і властивості, які є компонентами діяльності й спілкування людей,

поведінки тварин. Психологія вивчає процеси чуттєвого пізнання людиною зовнішнього світу: відчуттів, сприймання, уявлень, з'ясовує закономірності цих процесів, залежність їх від практики. Особливу увагу психологія приділяє вивченню навчальної діяльності, процесів засвоєння знань, умінь і навичок, розвитку відчуттів, сприймання, пам'яті, уяви, мислення, мови, почуттів, уваги, волі, формуванню свідомості й самосвідомості [8].

На необхідність забезпечення в системі вищої професійної освіти психологічної функції, пов'язаної з громадянським вихованням студентів, вказує М. Боришевський. Учений пояснює, що «громадянська спрямованість є відносно стійкою системою мотивів, що виникає на основі присвоєння індивідом громадянських цінностей, які стали для нього суб'єктивно значущими і виступають внутрішніми спонуканнями до вияву самоактивності з метою реалізації таких цінностей у процесі життєдіяльності. Отже, громадянська спрямованість є результатом виникнення в індивіда стійкої самоідентифікації зі змістом громадянських цінностей, що виступають як внутрішня потреба, засіб самоствердження і самореалізації, умова визначення основних життєвих орієнтирів, сценаріїв» (Boryshevskyy 2007) [9].

Не менш суттєвою є комунікативна функція освіти. Як зазначає І. Зязюн, комунікація пов'язана зі спілкуванням, передаванням інформації від однієї людини до іншої. Вона постає у якості специфічної форми взаємодії людей у процесі пізнавальної та практично-предметної чи трудової діяльності за допомогою мови чи інших знакових систем. Її сутність в контексті освіти полягає в тому, щоб забезпечити взаємозв'язок між викладачами і учнями, студентами з метою обміну почуттями, думками, поглядами, світоглядними та ціннісними позиціями з питань громадянського життя, суспільно-політичних, правових, моральних та естетичних відносин в суспільстві.

Комунікативна функція освіти в навчанні та вихованні молоді є об'єктивно необхідною. Якщо аксіологічна і психологічна функції пов'язані з актуалізацією у навчально-виховному процесі певних цінностей і можливостей особистості учнів та студентів, то комунікативна функція символізує кроки, які покликані робити викладачі з метою забезпечення навчально-виховного діалогу зі студентами, під час обговорення, осмислення, практичного вирішення питань професійного, культурного, громадянського змісту й спрямованості. Спілкування є умовою порозуміння, постановки питань та отримання необхідної відповіді. Саме тому перед освітою постає важливе завдання, а саме – забезпечити відкрите спілкування та взаємодію зі студентами задля того, щоб складні і, часом, неоднозначні питання професійного, суспільного та, навіть, особистого життя отримували діалектичне осмислення з урахуванням поглядів та позицій, які набули актуального характеру.

Комунікативна функція передбачає створення умов для обміну думками, поглядами, висловлювання власних позицій та міркувань, а також дотримання викладачами під час спілкування зі студентами відповідного такту, стилю й образу поведінки, які б не перешкоджали встановленню діалогічних відносин, а навпаки – зміцнювали у молодіжній аудиторії бажання спільно шукати і знаходити відповіді на гострі питання політичного, економічного, культурологічного змісту, оцінювати власні дії та поведінку інших людей з погляду їх відповідності прийнятним в українському суспільстві норм і цінностей громадянських відносин (Honcharenko 1997) [8].

Однією з найважливіших в усіх підходах до ролі освіти в соціумі постає її пізнавальна функція. Вона полягає в тому, щоб забезпечувати молоде покоління необхідними знаннями, розвивати його навчальні здібності, уміння і навички, задовольняти пізнавальні інтереси та потреби, створювати умови для отримання актуальної інформації з питань сучасної політики, права, етики, культурології, психології та ін. Як зазначають вчені, інформація являє собою нові відомості про навколишній світ, одержувані в результаті взаємодії з ним, а також дані про щось, які розглядаються в аспекті передачі їх у часі й просторі (Boryshevskyy, 2007) [9]. Пізнавальна функція освіти актуалізується в сучасних умовах у зв'язку з тим, що «розвиток людства набирає все більш динамічного характеру. Про це свідчить аналіз будь-якої сфери суспільного життя. Зміна ідей, знань, технологій відбувається швидше, ніж зміна людського покоління. А це означає, що при звичній, традиційній освіті навчити людину на все життя неможливо не тільки в гарній школі, а й у найкращому університеті. Тому що здобуті у навчальному закладі знання не будуть обов'язково актуальними в житті, і навпаки – обов'язково

з'являться нові знання, без засвоєння яких фахівець не буде ефективним та й взагалі людина не зможе бути сучасною часу нових знань, тобто втратить конкурентоспроможність» (Honcharenko 1997) [8].

Серед функцій вищої освіти заслуговує уваги також організаційна функція. Її сутність полягає в організації різних видів та напрямів діяльності студентів, пов'язаної з використанням, збереженням і примноженням цінностей у повсякденному житті, навчанні, праці, дозвіллі. Відомо, що у навчально-виховному процесі молоді люди набувають певні знання, збагачують свої поняття та уявлення про цінності громадянського суспільства, визначаються у своїх поглядах, світоглядних орієнтаціях та ідеалах суспільно-політичного, морально-правового, культурологічного змісту. Водночас, у їх життєдіяльності актуального характеру набувають питання, пов'язані з прийняттям самостійних рішень, визначенням свого ставлення до певних ситуацій, що мають місце в суспільно-політичному житті, морально-правових відносинах, практиці використання широкого спектру громадянських цінностей, прав та свобод. У зв'язку з цим перед освітою постають завдання щодо організації відповідної підготовки молоді, закріплення в її життєвому та професійному досвіді умінь і навичок практичного характеру, оволодінні способами й методами вирішення ситуацій, які мають місце в суспільстві і які вимагають свого правильного вирішення.

Література:

1. Астахова Е. В. Социально-экономические функции высшего образования: тенденции и проблемы / Е. В. Астахова // Новый коллегіум. – 2000. – № 5. – С. 7–12.
2. Садовничий В. А. Образование и наука как фактор национальной безопасности / В. А. Садовничий // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 18 : Социология и политология. – М., 1996. – № 1. – С. 3–10.
3. Михайлева Е. Г. Функциональная роль системы образования в формировании политической элиты / Е. Г. Михайлева // Учен. зап. Харьк. гуманитар. ун-та «Нар. Укр. акад.». –Х. : Око, 1999. – С. 78–86.
4. Хомич Л. О. Взаємозв'язок процесів соціалізації і виховання особистості / Л. О. Хомич // Педагогічна і психологічна науки в Україні. – К. : Педагогічна думка, 2007. – Т. 5. – С. 350–356.
5. Ходаков В. Е. Высшее образование: взгляд со стороны и изнутри : монография / В. Е. Ходаков. –Херсон : Олди-плюс, 2000. – 214 с.
6. Бутенко В. Г. Громадянське виховання студентів у системі вищої технічної освіти / В. Г. Бутенко // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології : зб. наук. праць. – 2010. – № 1 (2). – С. 149–156.
7. Кремень В. Г. Якісна освіта і нові вимоги часу / В. Г. Кремень // Педагогічна і психологічна науки в Україні. – К. : Педагогічна думка, 2007. – Т. 1. – С. 11–24.
8. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
9. Боришевський М. Й. / Громадянська спрямованість як міра соціальної відповідальності особистості / М. Й. Боришевський // Педагогічна і психологічна науки в Україні. – К. : Педагогічна думка, 2007. – Т. 3. – С. 93–102.

References:

1. Astakhova E. V. Sotsyalno-ekonomycheskye funktsyy vyssheho obrazovaniya: tendentsyy u problemy / E. V. Astakhova // Novyy kolehium. – 2000. – # 5. – S. 7–12.
2. Sadovnychy V. A. Obrazovanye u nauka kak faktor natsyonalnoy bezopasnosti / V. A. Sadovnychy // Vestn. Mosk. un-ta. Ser. 18 : Sotsyolohyya u polytolohyya. – M., 1996. – # 1. – S. 3–10.
3. Mykhayleva E. H. Funktsyonalnaya rol systemy obrazovaniya v formirovaniy polytycheskoy elyty / E. H. Mykhayleva // Uchen. zap. Khark. humanytar. un-ta «Nar. Ukr. akad.». –Kh. : Oко, 1999. – S. 78–86.
4. Khomych L. O. Vzayemozvyazok protsesiv sotsializatsiyi i vykhovannya osobystosti / L. O. Khomych // Pedahohichna i psykholohichna nauky v Ukrayini. – K. : Pedahohichna dumka, 2007. – T. 5. – S. 350–356.

5. Khodakov V. E. Vysshee obrazovanye: vz-hlyad so storony y yznutry : monohrafiya / V. E. Khodakov. –Kherson : Oldy-plyus, 2000. – 214 s.
6. Butenko V. H. Hromadyanske vykhovannya studentiv u systemi vyshchoyi tekhnichnoyi osvity / V. H. Butenko // Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnya, pedahohiky ta psykholohiyi : zb. nauk. prats. – 2010. – # 1 (2). – S. 149–156.
7. Kremen V. H. Yakisna osvita i novi vymohy chasu / V. H. Kremen // Pedahohichna i psykholohichna nauky v Ukrayini. – K. : Pedahohichna dumka, 2007. – T. I. – S. 11–24.
8. Honcharenko S. U. Ukrayinskyy pedahohichnyy slovnyk / S. U. Honcharenko. – K. : Lybid, 1997. – 376 s.
9. Boryshevskyy M. Y. Hromadyanska spryamovanist yak mira sotsialnoyi vidpovidalnosti osobystosti / M. Y. Boryshevskyy // Pedahohichna i psykholohichna nauky v Ukrayini. – K. : Pedahohichna dumka, 2007. – T. 3. – S. 93–102.

Анализируются различные функции культуры - познавательная, развивающая, коммуникативная, подготовки человека к жизни и труда, организационная и т.д.; несмотря на разнообразие функций, образование выступает как единая полифункциональная система; ее функции органично связаны между собой; эффективность системы образования заключается в обеспечении единства всех компонентов, субъектов и функций. Социальные функции образования рассматриваются в широком смысле как категория, отражающая содержание деятельности отдельных элементов социальной системы в целом и взаимодействие их с образованием. Образование должно обеспечивать не столько получение определенной профессии, сколько обеспечить удовлетворение потребностей пользователей образовательных услуг быть: способными принимать рациональные, компетентные решения в любой сфере деятельности; продуктивными работниками на любом рабочем месте; генераторами новых идей в своей области деятельности; активными, ответственными гражданами собственного государства, активными участниками мировых экономических, социальных и политических процессов.

Ключевые слова: человек, образование, культура, ответственность, воспитание.

It is analyzes the various functions of culture – cognitive, developmental, communication, training human life and safety, organizational, etc; despite the variety of functions, education appears as a polyfunctional single system; Its functions are organically linked; the effectiveness of the education system is to ensure unity of all components of subjects and functions. Social functions of education are considered in a broad sense as a category that reflects the content of individual elements of the social system as a whole and their interaction with education. Education should provide not only get a certain profession, how to meet the needs of users of educational services be: able to make rational, informed decisions in any field; productive workers in any workplace; generators of new ideas in its field of operation; active, responsible citizens of their own country, active participants in global economic, social and political processes.

Key words: people, education, culture, responsibility, education.